

KARAMANOĞULLARI ZAMANINDA BİR SINIR İHTİLÂFI (*)

Zeki ORAL

Vakıflar Umum Md. Arşiv ve
Neşriyat Müdürü

Eski Türk devletleri, memleket idaresinde şöyle bir usul tutmuşlardı. Hükümdar olan Ulubey devlet merkezinde oturur, ailenin diğer erkek evlâdı vilâyetlerde vâli, bazan yarı müstakil bir hükümdar olarak idare-i umur ederlerdi. Büyük Selçuk Devletinde, Anadolu Selçukîlerinde ve beyliklerinde bunun birçok misalleri vardır. Hükümdar olan baba ekseriya vilâyetlere oğullarını göndermeyi — kendisine sadık kalacakları düşüncesiyle — tercih ederdi. Osmanlıların daha ilk zamanlarında büyük vilâyetlere şehzadeleri vâli olarak gönderdikleri malûmdur. Bu usulün iyi veya kötü tatbikatı ve neticeleri hakkında tahlil ve terkiplere girişmek konumuz dışındadır. Biz sadede gelelim. Karamanoğulları devrinde hükümdar ailesinden birisi Konya'da, diğeri de Antalya taraflarında oturuyordu... Aralarında bir sınır ihtilâfı baş gösterdi. Bu ihtilâf büyük anlaşmazlıklara sebebiyet vermişti. Her iki taraf harp hazırlıklarına başlamış, derken memleket beyleri, âlimleri araya girmişler. "Bu yüzden kardeş kanı dökülmesin, bir sulh yolu bulunsun..." demişlerdi. Düşündüler, taşındılar, nihayet akıllarına şöyle bir çare geldi: "Her iki taraf adamları, mümessillerinin huzurlarıyla tesbit olunacak bir günün gecesinde tam horozların öttüğü dakikada Konya'daki hükümdar Konya'dan, Antalya istikametine, Antalya'daki de Konya'ya doğru hareket etsin. Hangi noktada birleşirlerse orası hudut kesilsin." dediler. Bu fikri her iki bey de beğendi. Karşılıklı elçilerle hareket edilecek gün tâyin olundu. Yürüyen atlar hazırlandı. O gün Konya'da oturan hükümdarın kümesindeki

horozlara — elçiler farkında olmadan — biberlenmiş arpadan yem verildi. Horozların boğazları gıcıklandı, daha gece yarısı olmadan kızıl kıyamet ötülmeye başladılar. Durum Antalya beyi elçilerinin şehadetleriyle de tevsik olundu. Herkes atlandı, Antalya istikametine hareket edildi. Kaşın Han, Çumra, Alibey Höyüğü, Dinek-sarayı, Cicek, Koçaş, Belviran (1), Yeniköy, Eyiste, Pirlevganda'yı geçtiler. Antalya tarafından gelen kafile görüldü. Hudut yeri olmak üzere oraya topraklar yığıldı. O toprak yığınları bugün de mevcuttur. (Beylerin toprak yığıldığı yer) diye anılır.

Konya Beyinin arzusuna uygun olarak sınır dikilmişti. Atlarının başlarını Konya'ya çivirdiler. Kafilenin birkaç yüz metre önünde giden Konya Beyi, Pirlevganda pınarının başına geldiği vakit terki heybesinden tasını çıkarmış çeşme başındaki kadına uzatarak:

— Bacım biraz su!... demişti. Kadın suyu doldurmuş fakat üzerine bir çam pürü (yaprağı) koyarak beye uzatmıştı.

— Bunda bir toz var, değiştirir misin bacı!...

— Veriniz değiştireyim efendim. Suyu tekrar değiştirir fakat yine çam pürü koyar ve böylece üç defa tekrarlanır. Üçüncüde temiz su takdim olunur. Bey suyu içer ve sorar:

— Niçin evvelki verdiğin sulara toz koydun?

— Büyük bir adama benzersin, terle-

(1) Belviran Selçuk devrinde önemli bir merkezdir. Burada basılmış paralar vardır. Meskûkatı İslâmiye Kataloğu kısım 4. Ahmet Tevhit, sayfa: 172 - 173.

(*) Taşkent ihtiyarlarından derlenmiştir.

mişin, su soğuk dokunur diye korktum. Bey kadının bu ferasetine ve tedbirine memnun olur: "Dile benden ne dilerse". der:

— Sağlığımı dilerim.

Karamanoğlu:

— Sağlık Allaktan, sen başka bir şey iste bacım!. dedi.

— Bir oğlum var, o da bez satmağa gitti, Boğası (2) larımızdan çok damga resmi alırlar, ferman buyur, affolunsun.

Kadının güzelliği de beyin dikkatini çekmiş olacak ki, şu sözlü fermanla dileğini yerine getirmişti:

1) Boğasalarınıza damga vurulmasın(3).

2) Çamlarınız kurumasin.

(2) Boğası bir nevi seyrek astarlık bez. Fittilli bez. Lehçesi Osmanî cilt: 1, sayfa: 305. Büyük Türk Lügati Hüseyin Kâzım Kadri cilt: 1, sayfa: 778. Eski metinlerde astar ve kefenlik bez mânasına da zikrolunur. Anadolu köylerinde pamuk ipliğinden dokunur, pazarlarda satılırdı. İstanbul'a gelir, orada türlü renklerde boyanır ve tokmakla perdahlanırdı. Osmanlı Tarihi Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, sayfa: 235.

(3) Damga resmi dahilî mamulât ve mensucata, altın, gümüş, bakır, avaniye, at nallarına, terazi ve kantarlara, kile ve ölçeklere damga vurulur, buna bedel bir vergi, damga resmi alınırdı. Önceleri zekât esasına göre kırkta bir esası

3) Güzelleriniz farimesin!... dedi. Ondan sonra burada dokunan bezlerden vergi alınmadı. Çamlar kurumadı, *Pirlevganda* (4) nın güzelleri çok yaşadı. Fakat güzelliklerini kaybetmediler.

üzerinden hesaplanırdı. Sonra bu nisbet bozulmuş, mahallî âdet ve örfe göre az çok bir miktar alınmaya başlanmıştır. Osmanlı Malî Tarihi Hakkında Tetkikler, Ziya Karamürsel, sayfa: 170.

(4) Taşkent Konya'nın Hadım İlçesine bağlı bucak merkezidir. Eskiden Konya - Antalya yolu buradan geçirdi. Yol üstündeki Alibey, Dineksaray, Cicek köylerinin bulunması buranın eski bir yol olduğunu gösterir. Taşkent, Torosların arasında bir inhidam şeklinde çökmüş, sarp, korkunç bir vadinin başlangıcında kurulmuş büyük ve tarihi bir köydür. Üzümlü, meyvesi boldur. Burada Roma, Bizans devirlerine ait taş üzerine kabartma olarak mezar âbideleri vardır. Bu âbideler Taşkent'in eski adı olan Pirlevganda diye anıldığı zamanlardan kalma olduğu kuvvetli bir ihtimal olarak söylenebilir. Eskiden yol üstü bir durak, uğrak yeri olarak kurulmuş ve gelişmiş olan Taşkent, Türkler elinde kaldığı müddetçe de önemini muhafaza etmiş, birçok ilim ve devlet adamları yetişmiştir. Son asırda Pirlevganda adı (Pirlerkondu) şekline sokulmuştur. Şimdi Taşkent olarak söylenmektedir.

Taşkent'in ufuklarını çevreleyen sarp kayalar üzerinde yetişmiş olan bir nevi çam ağaçları vardır. Bu ağaçlar kesilince diğer çamlar gibi kökleri kurumaz, tekrar filizlenir, büyür...